

การอนุรักษ์ “กรรมวิธีการผลิตปี่มอญ” ช่างนคร แถมมี

Conservation of the Manufacturing Process of Pi - mon by Nakon

Thaemmee

บรรทม น่วมศิริ¹

Banthom Nuamsiri

¹สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์ไทยศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Thai Classical Music and Vocal Education Program, Faculty of Fine and Applied
Arts, Rajamangala University of TechnologyThanyaburi

Received: October 21, 2020

Revised: April 19, 2021

Accepted: April 27, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติและผลงานของนายนคร แถมมี และ 2) เพื่อศึกษาและอนุรักษ์กรรมวิธีการผลิตปี่มอญของนายนคร แถมมี ผลการวิจัยพบว่า นายนคร แถมมี ปัจจุบันอายุ 54 ปี เกิดวันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2507 ตำบลหนองศาลา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา บิดาชื่อนายชโล มารดาชื่อนางสนม สมรสกับนางธัญรัศม์ มีบุตร 3 คน อาชีพรับราชการทหาร ขสพพันจำเอน (พิเศษ) สังกัดกองดุริยางค์ทหารเรือ เมื่อปี พ.ศ. 2532 ได้เรียนทำขลุ่ยจากครูจรินทร์ กลิ่นบุปผาเริ่มจากการเป็นลูกมือจนสามารถผลิตได้เอง จึงเริ่มเรียนการผลิตปี่กรรมวิธีการผลิตปี่มอญของช่างนคร แถมมี มีการกลึงทั้งหมด 4 ครั้ง คือ การกลึงเปลือกไม้ การกลึงเพื่อเจาะรูบังคับเสียง การกลึงรูปทรง และการกลึงลูกแก้ว มีการหาศูนย์กลาง 4 ครั้ง การหาศูนย์กลางในแต่ละครั้ง เป็นการป้องกันการคดของไม้ มีการกวาดเสียง 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 กวาดเพื่อให้ได้ระดับเสียง ครั้งที่ 2 กวาดเพื่อปรับแต่ง

เสียงแล้วจึงเก็บรายละเอียด ปี่มอญของช่างนคร สามารถปรับระดับเสียงและระยะห่างของรูบังคับเสียง ให้เป็นไปตามความต้องการและสัดส่วนสรีระมือของผู้บรรเลงได้นอกจากนี้ยังสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผลผลิตภายหลังการใช้งานตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพปี่มอญ ของช่างนคร แถมมี

คำสำคัญ: กรรมวิธีการผลิตปี่มอญ, ปี่มอญ, นคร แถมมี

Abstract

This research aimed to study 1) the history and work of Mr. Nakon Thaemmee and 2) the production process of Pi - mon by Mr. Nakon Thaemmee. The study was found that Mr. Nakon Thaemmee is now 54 years old. He was born on June 7th, 1964 at Nongsala, Cha-am, Phetchaburi. His parents are Mr. Chalo and Mrs. Sanom. He married Mrs. Thanyarat and has three children together. He serves in the military as a Chief Petty Officer First Class of the Royal Thai Navy Music Division. In 1989, he learned to produce a Klui form Mr. Charin Klinbuppha., beginning as an apprentice and becoming a professional later. After that, he began to study Pi production.

Pi - mon production process of Mr. Nakhon Thaemmee consisted of four times of woodturning: bark turning, turning for sound hole drilling, turning for shaping and turning for finishing up (Look-Kaew). Four times of center finding are needed to prevent wood warping. There are also two sound adjustment steps: the first to adjust the volume and the second to adjust sound details. A Pi - mon produced by Mr. Nakon Thaemmee can be adjusted for sound volume and sound control hole distance and can be customized according to the player's needs and ergonomic

proportions. As a quality warranty, a Pi-mon can be returned for repair if there is any defect.

Keywords: Pi - mon production process, Pi-mon, Mr. Nakhon Thaemmee

บทนำ

ปีพาทย์มอญ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมคนตรีอย่างหนึ่งของชนชาติมอญที่ได้เข้ามาปรากฏในแผ่นดินไทยเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก ซึ่งพิจารณาตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะอยู่ในช่วงที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ชาวมอญได้อพยพเข้ามายังแผ่นดินไทยครั้งละจำนวนมาก ในแต่ละครั้งก็มีการนำเอาเครื่องดนตรีหรือเครื่องประกอบการเล่นเรริงเข้ามาด้วย ในขณะที่อพยพเคลื่อนย้ายเข้ามาก็มีการนำวัสดุหรือทรัพยากรในแผ่นดินไทยมาสร้างชิ้นใหม่ตามพื้นความรู้ของตน ตามที่ท่านอาจารย์มนตรี ตราโมท ราชบัณฑิตและศิลปินแห่งชาติ สาขาคันตริไทย ได้อธิบายไว้ว่า “ วงปีพาทย์มอญ ” ที่มีในเมืองไทยนี้ เข้าใจว่าเพิ่งมีขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เพราะในสมัยสุโขทัยมอญยังไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับไทยนัก และการที่มอญจะนำวงปีพาทย์หรือเครื่องบันเทิงใด ๆ เข้ามาได้ นั่น ก็จะต้องเป็นสมัยที่พากันเข้ามา มาก ๆ เป็นครอบครัว พิจารณาตามพงสาวดารก็เห็นมีอยู่ไม่กี่คราว เช่น สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงกวาดต้อนครอบครัวอันมีพระยาราม พระยาเกียรติ เป็นหัวหน้าควบคุมเข้ามา.... ส่วนวงปีพาทย์ของมอญก็คงจะมีมาแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา Tramote (1974: 14)

จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชาวมอญอาศัยอยู่หนาแน่น ตามพงสาวดารนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าชาวมอญที่อพยพเข้ามานั้นได้รับการโปรดเกล้าฯให้ครอบครัวเหล่านั้นมาตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณพื้นที่จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ทั้งนี้ก็เพราะจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีพื้นที่ใกล้เคียงติดกัน ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์เมื่อไปอยู่ ณ แห่งใด ก็มักจะยึดถือวัฒนธรรมประจำชาติของตนเป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติตน ณ ที่นั้น ๆ ด้วย ชาวมอญก็

เช่นเดียวกันเมื่อมาตั้งครอบครัวอาศัยอยู่เป็นหลักแหล่งแล้วก็มักจะสืบทอดและปฏิบัติตนตามประเพณี และวัฒนธรรมประจำชาติของคนไว้เป็นอย่างดี เช่น ประเพณีตรุษสงกรานต์ ปล่อยปลา การเล่นสบ้า เป็นต้น ตลอดจนพิธีกรรมต่าง ๆ ตามลัทธิของตน ถึงแม้ว่าบางสิ่งบางอย่างจะได้มีการปรับปรุงให้มีความวิวัฒนาการไปตามกาลเวลาและสิ่งแวดล้อมก็ตาม แต่ส่วนใหญ่สิ่งที่เป็นหัวใจหลักยังปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ขวามอญที่มาจากยี่ต่งครอบครัวอยู่ที่จังหวัดปทุมธานีนั้น มีศิลปวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของคนที่ยี่ต่งก่อนมาเป็นระยะเวลานานพอสมควรนั่นก็คือ ปี่พาทย์มอญ จากการแพร่หลายเข้ามาของวัฒนธรรมปี่พาทย์มอญ ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาของเครื่องดนตรี การประสมวงและโดยเฉพาะบทเพลงมอญนั้น ทำให้จังหวัดปทุมธานี มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักทั่วไป และเป็นแหล่งปี่พาทย์มอญที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง

วงปี่พาทย์มอญโดยลักษณะทางกายภาพแล้วเครื่องดนตรีที่มีเอกลักษณ์ คือ ข้องมอญ จะตั้งโค้งขึ้นทั้งสองด้าน ไม่วางราบไปกับพื้นเหมือนฆ้องไทย และแกล็กเป็นรูปकिनरจับนาค ลงลักปิดทองอย่างสวยงาม แต่เสียงเครื่องดนตรีที่มีเอกลักษณ์ของวงปี่พาทย์มอญคือ ปี่มอญ มีลักษณะเสียงทุ้มต่ำให้ความรู้สึกโศก เศร้า นอกจากนี้ปี่มอญยังมีความกว้างของเสียงสามารถคลุมเสียงของเครื่องดนตรีในวง ทำให่วงปี่พาทย์มอญมีความกลมกลืนของเสียง

“ปี่มอญ” เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าที่ใช้ลมผ่าน “ลิ้น” ซึ่งทำจากใบตาล เมื่อเป่าลมเข้าไปในลิ้นจะเกิดการสั่นสะเทือนของใบตาล เครื่องดนตรีประเภทนี้จะใช้ความสัมพันธ์ของลม ลิ้น และรูบังคับเสียงเพื่อทำให้เกิดเสียงที่แตกต่างกันโดยมีลำโพงที่ทำจากทองเหลืองช่วยขยายเสียง ผู้บรรเลงปี่มอญแต่ละคนจะมีวิธีการในการบรรเลงเฉพาะตัว โดยอาศัยประสบการณ์และความชำนาญ ทั้งนี้เสียงของปี่มอญที่ออกมาจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของปี่อีกประการหนึ่ง ดังที่ Sowat (1982: 115) กล่าวว่า แม้ผู้บรรเลงจะมีความชำนาญเพียงใด แต่ถ้าได้คุณภาพปี่ที่เป่าไม่ดีเพียงพอ สัดส่วนที่ไม่ถูกต้อง ก็ไม่สามารถจะบันดาลให้เป็นเสียงปี่ที่ไพเราะน่าฟัง

ในปัจจุบันช่างทำปี่มอญมีมากหลายสำนัก หลายร้าน มีทั้งที่มีมาแต่เก่าแก่ และที่เกิดขึ้นใหม่ก็มีเป็นจำนวนมาก เพราะส่วนหนึ่งก็มีการผันตัวจากการเป็นนักดนตรีมาเป็นช่างทำเครื่องดนตรี เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้มากกว่าการเป็นนักดนตรี แต่ในการทำปี่มอญนั้นต้องใช้ประสบการณ์ในการเป่าและการเรียนรู้การผลิตจากผู้ที่มีความรู้ด้านนี้โดยเฉพาะที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน จึงจะได้ปี่มอญที่มีคุณภาพ และเหมาะสำหรับนักดนตรีที่จะนำไปใช้บรรเลงเป็นมืออาชีพ

ช่างนคร แถมมี ข้าราชการทหาร กองดุริยางค์ทหารเรือ ฐานทัพเรือ กรุงเทพมหานครฯ เป็นผู้มีความรู้และมีทักษะในการบรรเลงดนตรีไทยประเภทเครื่องเป่า ต่อมาได้เกิดความสนใจที่จะเรียนรู้การผลิตเครื่องดนตรี โดยเริ่มเรียนวิธีการผลิต “ขลุ่ย” จากนายจรินทร์ กลิ่นบุปผา ช่างทำขลุ่ยที่มีชื่อเสียงย่านบ้านลาว จากจุดเริ่มต้นที่ได้เรียนรู้วิธีการผลิตขลุ่ย และได้อาศัยความขยันหมั่นเพียร พัฒนาฝีมือตนเอง สะสมประสบการณ์ สามารถผลิตเครื่องดนตรีประเภทเป่า ที่ผลิตจากไม้ได้ทุกชนิด อาทิ ขลุ่ย ปี่ใน ปี่ชวา ปี่มอญ ตามลำดับ โดยตลอดระยะเวลา 30 ปีที่ผ่านมา ช่างนครก็ยังคงพัฒนาฝีมือมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เครื่องดนตรีที่ผลิตออกมามีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในหมู่นักดนตรีไทยอาชีพ สถาบันการศึกษาที่มีการสอนดนตรีไทยทั่วประเทศ และร้านจำหน่ายเครื่องดนตรีไทย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเพื่อศึกษา กรรมวิธีการผลิตปี่มอญ ช่างนคร แถมมี อันจะเป็นประโยชน์ในวงการศึกษไทย ตลอดจนยังเป็นการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมไทยอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและผลงานของนายนคร แถมมี
2. เพื่อศึกษาและอนุรักษ์กรรมวิธีการผลิตปี่มอญของนายนคร แถมมี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ “กรรมวิธีการผลิตปืมอญ” ช่างนคร แลมมี เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาประวัติและผลงานของนายนคร แลมมี และกรรมวิธีการผลิตปืมอญ ของนายนคร แลมมี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย เรื่อง การอนุรักษ์กรรมวิธีการผลิตปืมอญช่างนคร แลมมี คณะผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเอกสาร ดำรงงานวิจัย และการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์กรรมวิธีการผลิตปืมอญช่างนคร แลมมี คณะผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ

- พันจ่าเอก(พิเศษ)นคร แลมมี
- ดร.สมาน น้อยนิศย์
- ครูฐิระพล น้อยนิศย์

ที่อยู่ บ้านพักข้าราชการทหารเรือ อาคารวังนันทอุทยาน เลขที่ 2ห-199 ถนนอิสรภาพ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- กล้องถ่ายภาพนิ่ง
- กล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว
- เครื่องบันทึกเสียง
- สมุดจดบันทึก
- คอมพิวเตอร์
- เครื่องดนตรี
- แบบสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ

- แบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารตำราและงานวิจัยดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1) หนังสือการเปลี่ยนแปลงทางดนตรี ของ เฉลิมศักดิ์ พิฤศศรี
- 2) หนังสือประวัติการดนตรีไทย ของ ปัญญา รุ่งเรือง
- 3) หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายโชติ ดุริยประณีต
ของ มนตรี ตราโมท
- 4) หนังสือการปี่พาทย์มอญ ของ วีระ พันธุ์เสือ
- 5) หนังสือเครื่องดนตรี ของ ธนิต อยู่โพธิ์
- 6) หนังสือดนตรีไทยมาจากไหน ของ สุจิตต์ วงษ์เทศ
- 7) หนังสือดุริยางคศาสตร์ไทยภาควิชาการ ของ มนตรี ตราโมท
- 8) หนังสือพิมพ์ในโอกาสพิเศษ๒๔๖๘-๒๕๔๓ ของ สมภพ
จำประเสริฐ
- 9) เอกสารประกอบการสอนด้านดนตรีไทย ของ สมาน น้อยนิธย์
- 10) เอกสารประกอบการสอน วิชาดุริยางค์ (ฆ้องวง) ของ มานพ
วิสุทธิแพทย
- 11) วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ของ ณรงค์ฤทธิ์ คงปิ่น
- 12) วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ของ ชูชาติ พิณพาทย์
- 13) วิทยานิพนธ์ดุริยางศาสตรมหาบัณฑิต ของ สังกัด กำจัด
- 14) วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ของ สมเกียรติ หอมยก
- 15) วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ของ สุรดิศ ภาคสุชล

3.2 รวบรวมข้อมูลจากแหล่งสืบค้นอิเล็กทรอนิกส์

- 1) <http://www.thailis.com>
- 2) <https://www.m-culture.go.th>

3.3 รวบรวมข้อมูลจากการลงภาคสนาม

- 1) สัมภาษณ์ นายนคร แถมมี (พฤษภาคม 2562)
- 2) สัมภาษณ์ ดร.สมาน น้อยนิษฐ์ ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์
ไทยศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (พฤษภาคม
2562)
- 3) สัมภาษณ์ ครูจิระพล น้อยนิษฐ์ ผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์
ไทยศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (พฤษภาคม
2562)

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลในการลงภาคสนาม ดังนี้

- 1) ประชุมวางแผนการดำเนินงาน เพื่อที่จะลงภาคสนาม
- 2) ติดต่อประสานงานกับ ช่างนคร แถมมี เพื่อทำการสัมภาษณ์ประวัติ
ส่วนตัว และสาธิตวิธีการผลิตปี่มอญ
- 3) ศึกษาพื้นที่ในการลงภาคสนาม
- 4) ลงภาคสนาม ณ กรุงเทพมหานครฯ

3.4 รวบรวมข้อมูลจากแหล่งค้นคว้าวิชาการ

- 1) หอสมุดแห่งชาติ
- 2) สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
- 3) ห้องสมุด คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
ธัญบุรี
- 4) สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
- 5) หอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการลงพื้นที่ภาคสนาม มา
จัดกลุ่มให้เป็นระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้านประวัติและ
ผลงานของนายนคร แถมมี และกรรมวิธีการผลิตปี่มอญของนายนคร แถมมี โดยใช้

หลักการทางมานุษยวิทยาการดนตรี (Ethnomusicology) และดนตรีวิทยา (Musicology) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสรุปและอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์กรรมวิธีผลิตปี่มอญของนายนคร แลมมี ผู้วิจัย ได้สรุปผลที่ได้จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ประวัติและผลงานของนายนคร แลมมี

ประวัติส่วนตัว

นายนคร แลมมี ปัจจุบันอายุ 54 ปี เดิมชื่อนายนคร แลมมี เกิดเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน พุทธศักราช 2507 ณ ตำบลหนองศาลา อำเภอยะอำ จังหวัดเพชรบุรี บิดาชื่อ นายชลอ แลมมี มารดาชื่อสนม แลมมี นายนคร แลมมี สมรสกับนางธัญรัตน์ แลมมี มีบุตรด้วยกัน 3 คน ดังนี้

1. นายไตรสรณ์ แลมมี
2. สิทธิ ภูริวัฒน์ แลมมี
3. นายจิระพงษ์ แลมมี

ปัจจุบันช่างนคร แลมมี ประกอบอาชีพ รับราชการทหาร สังกัด กองดุริยางค์ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพมหานคร ฯ กองทัพเรือ ตำแหน่งนักดนตรีไทย ยศพันจ่าเอก (พิเศษ) พักอาศัยอยู่ที่บ้านพักข้าราชการทหารเรือ อาคารวังนันทอุทยาน เลขที่ 2ห 199 ถนนอิสรภาพ แขวงบ้านช่างหล่อ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1 และ 2

ภาพที่ 1: พันจ่าเอก(พิเศษ) นคร แถมมี

ภาพที่ 2: นายนคร แถมมี และครอบครัว

ประวัติการศึกษา

นายนคร แถมมี จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ที่โรงเรียนวัดหนองศาลา(ธรรมกรประสาธ) ตำบลหนองศาลา อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์
ประวัติการศึกษาด้านดนตรีไทย

นายนคร แถมมี เริ่มเรียนดนตรีไทยจากครูโฉน เรียนรู้ ณ วัดไทรทอง อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ในขณะที่พระครูสาครญาณ (เปี้ย) แพทย์กุล ได้สร้างเครื่อง

ดนตรีไทย-เครื่องมอญเพื่อฝึกหัดให้สำหรับลูกศิษย์วัด และเด็กทั่วไปที่สนใจ นายนคร ได้เริ่มเรียนฆ้องวงใหญ่เป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก โดยเริ่มเรียนเพลงสาธุการ โหมโรงเช้า โหมโรงเย็น และเพลงอื่น ๆ ตามลำดับ และเรียนฆ้องมอญวงใหญ่ จนสามารถออกบรรเลงงานต่าง ๆ ได้ ด้วยนิสัยของนายนครที่เป็นคนชอบที่จะเรียนรู้ จึงได้แอบเรียนการเป่าปี่มอญจากรุ่นพี่ เมื่อครูออกไปสอนที่โรงเรียนไม่ได้มาสอนจนวันหนึ่งได้ไปบรรเลงวงปี่พาทย์มอญที่วัดเขากระฉิว อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในวันนั้นรุ่นพี่ของนายนคร ซึ่งเป็นคนเป่าปี่ ดิดการะกิจ จึงทำให้ไม่มีคนเป่าปี่ ครูโชนจึงได้สั่งให้นายนคร เข้าไปเป่าปี่แทนรุ่นพี่ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นายนครก็ได้กลายเป็นคนเป่าจนมาถึงปัจจุบัน นายนครก็ได้เรียนการเป่าปี่จากรุ่นพี่ที่ครูโชนนั้นได้ส่งไปเรียนกับครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ นายนครได้เรียนดนตรีไทยอยู่ที่สำนักวัดไทรทอง จนอายุครบบวชก็ได้บวชอยู่ที่วัดไทรทอง หลังจากลาสิกขา ก็เข้ารับการศึกษาเลือกทหาร เป็นพลทหาร สังกัดกองทัพอากาศอยู่ 2 ปี ก่อนที่จะปลดประจำการนั้น เรือเอกภิญญา สังคเศรษฐี ได้ชักชวนให้นายนคร มาสมัครเป็นทหารประจำกองดุริยางค์ทหารเรือ แต่เส้นทางในการเรียนดนตรีไทยยังไม่ได้หยุดเพียงเท่านั้น ภายหลังที่ได้รับราชการทหารประจำกองดุริยางค์ทหารเรือ ก็ยังได้เรียนการเป่าปี่ใน และเป่าซาวจาก เรือตรีสุวิทย์ แก้วกมล จำเริญสุวรรณ ศาสนนันท์ ครูปี่บ่บ คงลายทอง ครูทวิ คงลายทอง เป็นต้น นายนคร แกมมี มีทักษะในการเป่าปี่ที่ดี จึงได้รับการถ่ายทอดเพลงเดี่ยวปี่จากครูเรือตรีสุวิทย์ แก้วกมล หลายเพลง เช่น เชิดนอก ลาวแพน กราวโน จนถึงเดี่ยวขึ้นสูงสุดของปี่โน คือเพลงทยอยเดี่ยว

ประวัติการศึกษาด้านงานช่าง

เมื่อพุทธศักราช 2532 นายนคร ได้เริ่มไปเรียนการทำลู่จาก ครูจรินทร์ กลิ่นบุปผา ช่างทำลู่ที่มีชื่อเสียงย่านบ้านลาว กรุงเทพมหานครฯ โดยเริ่มจากการเป็นลูกมือในการทำลู่ จนสามารถผลิตลู่ได้จนคล่องตัว จึงได้เริ่มเรียนการผลิตปี่ โดยในช่วงนั้นมีครูปี่ที่มีชื่อเสียงไปมาหาสู่ที่โรงกลึงของ ครู จรินทร์ เช่น ครูมณฑิร สมานมิตร ครูจำเนียร ศรีไทยพันธุ์ ครูปี่บ่บ คงลายทอง ครูบุญช่วย โสวัตร ทำให้

นายนครได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์จากคำแนะนำในการผลิตปีจากครูที่ได้เข้ามาแนะนำ ต่อมาภายหลังนายนครได้ออกมาตั้งโรงกลึงเป็นของตัวเอง แต่การผลิตปีของนายนคร ในช่วงแรกนั้นยังไม่เป็นที่ยอมรับของนักดนตรีไทย เนื่องจากเสียงปียังไม่ค่อยดี ลมยังไม่คล่อง แต่นายนครก็ได้เก็บคำแนะนำเหล่านั้นมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 20 ปี จนได้ปีมอญจาก ช่างสุวรรณ ศาสนนันท์ มาเป็นแบบ ประกอบกับการพัฒนา การคิดค้นหาวิธีการผลิตปี จึงได้ปีมอญเลาแรกที่มีคุณภาพดี เสียงโปร่ง ลมคล่อง เป็นเลาแรก การผลิตปีของนายนครในช่วงแรกนั้น ไม่ได้มีเครื่องจักรในการทุ่นแรง มากนัก งานที่ออกมาจะใช้การผลิตจากมือ เพราะฉะนั้นปีของช่างนคร ถือได้ว่าเป็น งานฝีมืออย่างแท้จริง ด้วยความมานะ อุทิศหาะในการพัฒนาวิธีการผลิตปีมาอย่างต่อเนื่องกว่า 20 ปี ในปัจจุบันปีของช่างนครเป็นที่ยอมรับ และเป็นที่นิยมของนักดนตรีอาชีพ นักศึกษา ตลอดจนสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยฯ และ โรงเรียนต่าง ๆ นายนครได้ต่อขอต่อการผลิตเครื่องดนตรีไทยอีกหลายชนิดเพื่อจำหน่าย โดยมี โรงงานผลิตเครื่องดนตรีไทย อยู่ที่ บ้านเลขที่ 239/12 ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัด เพชรบุรี ด้วยประสบการณ์ที่มีมากกว่า 20 ปี ถือได้ว่าเป็นช่างทำเครื่องดนตรีไทยที่มีความสามารถผลิตเครื่องดนตรีไทยที่มีคุณภาพดีเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศไทย ประวัติด้านการทำงาน

นายนคร แกมมี ได้เข้ารับการตรวจเลือกทหารกองเกินเข้ากองประจำการ (เกณฑ์ทหาร) เมื่อปี พ.ศ. 2528 และได้เข้าประจำการในพลัดที่ 4 ทหารเรือ ฐานทัพเรือ สัตหีบ เมื่อปี พ.ศ. 2529 จากนั้นในปี พ.ศ. 2531 ได้สอบเข้ารับราชการ (ต่อเนื่อง) ใน ตำแหน่งนักดนตรีไทย ประจำกองดุริยางค์ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพ ยศ จ่าตรี และได้เลื่อนชั้นยศตามลำดับ จนปัจจุบันได้เลื่อนชั้นยศ พันจ่าเอกพิเศษ ตำแหน่งนักดนตรีไทย ประจำกองดุริยางค์ทหารเรือ ฐานทัพเรือกรุงเทพ

2. กรรมวิธีการผลิตปีมอญ

1. ขั้นตอนการลบเหลี่ยมไม้ หรือการปลอกไม้ในการทำเลาปี

1.1 นำไม้เนื้อแข็งแปรรูปขนาด ยาว 20 นิ้ว หน้ากว้าง 1.5x1.5 นิ้ว หาจุดศูนย์กลางก่อนเข้าเครื่องกลึง เพื่อให้ไม้ที่กลึงออกมาไม่ผิดรูป เป็นทรงกลมและตรง

1.2 ต้องมีการ “นำศูนย์” ด้านปลายของไม้ทั้งสองข้างก่อนที่จะนำเข้าเครื่องกลึง เพื่อให้เครื่องกลึงสามารถจับยึดไม้ได้ และทำให้ตำแหน่งของไม้ไม่เคลื่อน การนำศูนย์จะใช้ตะปูตอกลงตรงจุดศูนย์กลางให้เป็นรูปอพอประมาณ ตามที่ได้หาไว้ในเบื้องต้น ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3: จุดศูนย์กลางไม้เนื้อแข็งแปรรูปที่ตอกตะปู “นำศูนย์” แล้ว

1.3 การกลึง จะเริ่มกลึงด้านปลายของไม้ทั้งสองข้าง เริ่มจากฝั่งใดก่อนก็ได้ โดยให้ไล่จากปลายไม้ ไปจนถึงกลางท่อนไม้ โดยให้มีขนาดกลมเท่า ๆ กัน

1.4 จากนั้นสลับด้านกลึง โดยการกลึงจากปลายไม้ ไปจนถึงกลางท่อนไม้ ให้ชนกับด้านที่กลึงไปแล้ว โดยให้มีความกลมในระดับหนึ่ง จากนั้นตรวจสอบความเรียบร้อย ไม้จะต้องกลมตลอดทั้งท่อน และเรียบเสมอกัน หากไม้ยังไม่ได้รูปทรงกระบอก และไม้มีความเสมอกัน จะต้องแต่งไม้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าผิวไม้จะเรียบเสมอกันตลอดทั้งท่อนหรือทั้งเลาปี ในส่วนของขั้นตอนที่กล่าวมาจะเรียกว่าการ “แต่งศูนย์” ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4: การแต่งศูนย์

2. ขั้นตอนการเจาะช่องทางเดินของเสียง

2.1 การเจาะช่องทางเดินของเสียงจะเริ่มจากส่วนท้ายไล่ขึ้นมาถึงครึ่งเลาปี โดยใช้ดอกสว่านขนาด 5 หุน 3 หุน และ 2 หุน เจาะเรียงตามลำดับจากสว่านดอกใหญ่ไปหาดอกเล็ก เมื่อเจาะสว่านดอกเล็ก (2 หุน) ให้เจาะจนสุดดอกสว่าน ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5: การใช้ดอกสว่านเจาะช่องทางเดินของเสียง

2.2 หลังจากเจาะส่วนท้ายเสร็จแล้ว เจาะส่วนบนหรือช่องใส่กำพรด ไล่ลงมาจนช่องทางเดินเสียงทะลุถึงกัน โดยใช้สว่านขนาด 2 หุนแบบสั้นนำ และใช้สว่าน 2 หุนแบบยาว เจาะตาม ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6: การใช้ดอกสว่าน 2 หุน แบบสั้นและแบบยาว เจาะส่วนบนของไม้กำพวด

2.3 หลังจากเจาะช่องทางเดินเสียงให้ทะลุถึงกันแล้ว ใช้เหล็กสำหรับ กวาดช่องทางเดินเสียงที่มีลักษณะเหมือนใบข้าวเรียกว่า “เหล็กกระสวน” ซึ่งเป็นตัว กำหนดให้เกิดระดับเสียงที่แตกต่างกัน แต่ก่อนที่จะนำเหล็กกระสวนมากวาดนั้น จะต้องนำเหล็กกระสวนมาจุ่มน้ำเสียก่อน เพื่อป้องกันไม่ให้เลาปีแตก เนื่องจากความร้อนของเหล็ก เหล็กกระสวนจะมีทั้งหมด 7 แท่ง เริ่มกวาดโดยใช้กระสวนนำ จากนั้น กวาดตามลำดับเสียง เมื่อกวาดด้านท้ายจนครบ 7 แท่งแล้ว กวาดด้านบนโดยใช้ กระสวนแต่งบน เพื่อแต่งเสียงระดับเสียงสูง ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7: เหล็กกระสวน และการนำมากวาดกับเลาปี

2.4 หลังจากกวาดช่องทางเดินเสียงเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำแผ่นทองเหลืองมา คัดแล้วม้วนให้เป็นทรงหลอด จากนั้นเชื่อมประสานให้ติดกันสนิทด้วยความร้อน ให้มี

ความยาวประมาณ 2 เซนติเมตร แล้วนำไปใส่ลงในช่องส่วนบนของปีให้มีความแน่นพอดี เพื่อป้องกันการสึกหรอของไม้ จากนั้นตัดแต่งส่วนที่เกินออกมาให้เสมอกับเนื้อไม้ ช่องส่วนบนของปีนี้ใช้สำหรับเสียบก้ำพวดลื่นปี ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8: ขั้นตอนการใส่แผ่นทองเหลืองในช่องเสียบก้ำพวดของเลาปี

2.5 จากนั้นแต่งเลาปีโดยการกลึงอีกครั้ง เพื่อให้ได้สัดส่วนที่สมบูรณ์และสวยงาม ไม่คดงอจนผิดรูป

3. ขั้นตอนการเจาะรูบังคับเสียง

3.1 วัดระยะห่างของรูบังคับเสียงตามไม้แบบ ดึงเส้นตามลายไม้ให้ตรงเป็นแนวเดียวกัน ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9: นำไม้แบบรูบังคับเสียงมาวัดกับเลาปี เพื่อเป็นแบบในการเจาะรูบังคับเสียง

3.2 เจาะรูบังคับเสียงโดยใช้ดอกสว่าน 2 หุน เจาะให้ทะลุเพียงด้านเดียว และเจาะลงไปให้มีความตรงเท่ากันทุกจุด ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ความแม่นยำประกอบกับประสบการณ์ในการทำเป็นอย่างมากเมื่อเจาะรูครบ จึงมีการทดสอบเสียง ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10: การเจาะรูบังคับเสียงและทดสอบเสียงเมื่อเจาะรูเสร็จ

3.3 กวาดเสียงอีก 1 ครั้ง เพื่อเก็บรายละเอียด ตรวจสอบรายละเอียด โดยมองผ่านช่องทางเดินเสียงส่วนท้ายจะต้องเห็นรูส่วนบนอย่างชัดเจน ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11: การมองผ่านช่องทางเดินเสียงที่ทะลุถึงกัน

3.4 กลึงรูปทรงภายนอก(ลูกแก้ว) ของเลาปี โดยเริ่มจากส่วนบน ตามปี ต้นแบบ โดยใช้เซาควายเป็นเครื่องมือวัดเส้นผ่าศูนย์กลางขนาดของเลาปี ดังภาพที่ 12 – 13

ภาพที่ 12: การใช้เครื่องมือเขาวาย กำหนดความกว้างของเลาปี ตามปีต้นแบบ

ภาพที่ 13: การใช้เครื่องมือกลึงภายนอก(ลูกแก้ว) ของปี

4. ขั้นตอนการเก็บรายละเอียด และตกแต่ง

4.1 ใช้กระดาษทรายขัดเพื่อให้เนื้อไม้เกิดความเรียบเนียน โดยใช้

กระดาษทรายขัดตามลำดับดังนี้ เบอร์หยาบ 100 เบอร์ละเอียด 320 และ 500

4.2 ขัดเงาโดยใช้ไขมันสัตว์ หรือยาแดง ดังภาพที่ 14 - 15

ภาพที่ 14: การใช้กระดาษทรายขัดเก็บรายละเอียด และใช้ไขมันสัตว์หรือยาแดง ขัดเงา

ภาพที่ 15: เล่าปี่มอญ พร้อมลำโพงปีและลั่นปี

จากการวิเคราะห์กระบวนการผลิตปี่มอญ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการผลิตปี่มอญของช่างนคร แฉมมี มีการกลึงทั้งหมด 4 ครั้ง โดยแบ่งออกเป็น การกลึงไม้แปรรูป การกลึงเพื่อเจาะรูบังคับเสียง การกลึงรูปทรง และการกลึงลูกแก้ว การหาศูนย์กลาง 4 ครั้ง การหาศูนย์กลางในแต่ละครั้งเป็นการป้องกันการคดงอของไม้ การกวาดเสียง 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 กวาดเพื่อให้ได้ระดับเสียง ครั้งที่ 2 กวาดเพื่อปรับแต่ง และเก็บรายละเอียด จากขั้นตอนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าช่างนคร แฉมมี ใส่ใจรายละเอียดในการผลิต เพื่อให้ผลผลิตนั้นมีคุณภาพ มีความหลากหลายในการผลิต ปี่ของช่างนคร แฉมมี สามารถปรับระดับเสียงปีให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บรรเลง โดยสามารถปรับระยะห่างของรูบังคับเสียง ให้เป็นไปตามสัดส่วนสรีระมือและความต้องการของผู้บรรเลงได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำมาแก้ไขข้อบกพร่องของผลิตภัณฑ์ภายหลังการนำไปใช้งานแล้ว ตามความต้องการของผู้บริโภคได้อีกด้วย ซึ่งเป็นการรับประกันคุณภาพของปี่มอญ การผลิตปี่มอญของช่างนคร แฉมมี จึงมีเอกลักษณ์เฉพาะดังนี้

1. มีความละเอียดอ่อน และเน้นเรื่องรายละเอียดในการผลิต
2. คงความเป็นเอกลักษณ์ของปี่มอญดั้งเดิม

3. ปรับรูปทรงปีให้เหมาะสมกับสัดส่วนสรีระมือของผู้บรรเลง
4. สามารถปรับแนวเสียงของปีมอญให้เหมาะสมกับวงดนตรีได้ทุกวง
5. แกะไขปีมอญที่ระดับเสียงเพี้ยนหรือไม่มีความคล่องตัวให้มีคุณภาพขึ้น ได้ตามความต้องการของผู้ใช้

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการอนุรักษ์กรรมวิธีผลิตปีมอญของชาวนคร แดงมี พบว่าปีมอญนั้นเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของชาวมอญ ที่มาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลายาวนาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของ Wansiri (1997: 93) กล่าวว่า หลักของการแพร่กระจายวัฒนธรรมหนึ่ง จะแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่นๆ ได้ ต้องยึดหลักว่า วัฒนธรรม คือความคิด และพฤติกรรมที่ติดตัวบุคคล บุคคลไปถึงที่ใดวัฒนธรรมก็จะไปถึงที่นั่น จากคำกล่าวพบว่า ชาวมอญได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย จึงได้นำวัฒนธรรมของชาวมอญ เครื่องดนตรีมอญมาด้วย และได้แพร่กระจายวัฒนธรรมให้คนไทยได้รับรู้ จึงทำให้กรรมวิธีการผลิตปีมอญได้ถูกถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน

การผลิตปีมอญของชาวนคร แดงมี ได้ใช้องค์ความรู้ที่ได้ถูกถ่ายทอดจากครูดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญมาผลิต ด้วยความวิริยะอุตสาหะในการศึกษาและพัฒนากรรมวิธีการผลิตปีมอญ มากกว่า 20 ปี ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ได้มีการถ่ายทอดกันมารุ่นสู่รุ่น และได้ปรับปรุงกระบวนการผลิตโดยใช้เครื่องจักรมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ปีที่มีคุณภาพดีขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งการผลิตปีมอญของชาวนคร แดงมี มีการผลิตโดยใช้แรงงานเครื่องจักร และแรงงานฝีมือร่วมกัน ทำให้ได้ปีที่มีคุณภาพ และได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในกลุ่มนักดนตรีไทยทั่วไป และยังเป็น การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมทางด้านการเป็นผู้ผลิตเครื่องดนตรีไทย ภูมิปัญญาไทย ให้คงอยู่คู่ชาติไทยต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ให้ทราบถึงขั้นตอนในการผลิตปี่มอญ วัสดุอุปกรณ์ และความสำคัญในการใช้งาน เป็นการเรียนรู้จากสถานการณ์จริง
2. ช่างนคร แกมมี ได้ผลิตเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด ซึ่งกระบวนการในการผลิตที่มีเอกลักษณ์ เช่น ขลุ่ย ซอ ระนาดเอก และระนาดทุ้ม เป็นต้น และนอกจากฝีมือการช่างแล้วยังเป็นนักดนตรีที่มีฝีมืออีกท่านหนึ่ง
3. ช่างทำเครื่องดนตรีไทย ได้ผลิตเครื่องดนตรีขึ้นเพื่อเป็นการสร้างอาชีพ และรายได้ให้กับครอบครัว นอกจากนี้การผลิตเครื่องดนตรียังเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาและบุคคลทั่วไปได้ศึกษาหาความรู้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยในกระบวนการผลิตเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ และการวิจัยในด้านทักษะดนตรี เพื่อเป็นตำราทางด้านวิชาการต่อไป
2. ควรจัดทำข้อมูลขั้นตอนการผลิตเครื่องดนตรีไทย ในรูปแบบวีดิทัศน์เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดไปยังชนรุ่นหลัง

References

- Sawat, B. (1982). *Memorial cremation ceremony of Mr.Thiab Khnglaithong*. Bangkok: Liangsiang. [in Thai]
- Tramote, M. (1974). *Mourning's Mr.Chot Duriyapranit in cremation ceremony of Mr.Chot Duriyapranit*. Bangkok: Bikaneshwar. [in Thai]
- Wansiri, N. (1997). *Social anthropology and culture*. Bangkok: Kasetsart University. [in Thai]

Author

Mr. Banthom Nuamsiri

Thai Classical Music and Vocal Education Program, Rajamangala

University of Technology Thanyaburi

Master of Fine and Applied Arts (Ethnomusicology), Kasetsart University

31 / 622 Sinthane Grand View Village, Rungsit-Nakhonnayok Rd.,

Rungsit Subdistrict, Thanyaburi District, Pathum Thani Province 12110

Tel.064-9639859 E-mail: banthom_n@rmutt.ac.th